

Dnešní třicátníci mohou mít důchod jen 12 tisíc. Spořte a čekejte vyšší daně, radí expert

[CNN \[cnn.iprima.cz/dnesni-tricatnici-smeruji-k-duchodu-12-tisic-sporte-si-tisice-mesicne-radi-expert-206956\]\(https://www.cnn.cz/dnesni-tricatnici-smeruji-k-duchodu-12-tisic-sporte-si-tisice-mesicne-radi-expert-206956\)](https://www.cnn.cz/dnesni-tricatnici-smeruji-k-duchodu-12-tisic-sporte-si-tisice-mesicne-radi-expert-206956)

Třicátníkům hrozí nízký důchod a musí si zodpovědně spořit sami a na stát příliš nespolehat Zdroj: Profimedia.cz

Česko směřuje k tzv. jednotnému důchodu, který bude pro všechny stejně nízký. Podle ekonomického experta a člena Národní rozpočtové rady Petra Musila by pro současné třicátníky nemusel být důchod vyšší než 12 tisíc korun. I proto aktivně vyzývá k tomu, aby si mladí lidé na stáří spořili tisíce korun měsíčně. V rozhovoru pro CNN Prima NEWS dále vysvětluje, proč nás nečeká revoluční důchodová reforma nebo proč je nevyhnutelné zvýšení daní. Na dnešní důchodce pak apeluje, aby svým vnoučatům nekupovali zbytečnosti, ale raději jim spořili, pokud mohou.

Minulou sobotu vláda společně s koaličními poslanci prosadila ve Sněmovně, a Senát ve čtvrtek také odhlasoval, snížení mimořádné valorizace důchodů a senioři od června místo 1 770 dostanou přidáno 760 korun. Ptají se, proč bere vláda peníze právě jim. Tak proč?

Zaprvé vláda jim žádné peníze nebere, ale pouze zvyšuje důchody méně, než by bývalo bylo podle vzorce pro mimořádnou valorizaci. A zadruhé to dělá proto, že důchodový systém se začíná úplně utrhávat.

Petr Musil, člen Národní rozpočtové rady Zdroj: CNN Prima NEWS

Jak konkrétně utrhávat?

Valorizační vzorce, které máme, jsou za současné vysokoinflační situace příliš velkorysé. Když se podíváme na vývoj důchodu ve vztahu k průměrné mzdě, tak to během dvou let skočilo ze dvaadvaceti až téměř na padesát procent, což je nejvíc v historii ČR. Aby se takhle rychle důchody zvyšovaly, je dlouhodobě neudržitelné. Musíme si uvědomit, že každá valorizace zvyšuje základnu, ze které se bude valorizovat příště. Jen loni proběhly tři valorizace, z toho dvě byly mimořádné. Nezapomeňme, že náš důchodový systém je průběžný. To znamená, že současní pracující platí současné důchody. Pokud růst důchodů nezbrzdíme, nebudou dnešní pracující s to penze ufinancovat.

Snížení mimořádné valorizace je pouze první krok, který vláda avizuje. Už teď je zřejmé, že další s ohledem na zkrocení schodků i růstu důchodů budou následovat. Premiér Petr Fiala (ODS) v posledních dnech často opakuje, že pokud vláda nezasáhne, hrozí náraz do zdi. Můžete popsat konkrétní důsledky tohoto nárazu? Co bude reálně znamenat, pokud se nezakročí?

Nejprve bych chtěl uvést, že se jedná vlastně o spojené nádoby. V první fázi jde o zkrocení rozpočtového schodku, který je pro rok 2023 plánovaný na 295 miliard korun. Pokud ale nezbrzdíme růst penzí, hrozí, že tento schodek bude překročen. Z toho vyplývá druhý problém, kterým je neudržitelnost důchodového systému i pro příští generace. Oboje se musí řešit už nyní. V opačném případě nevyhnutelně míříme k řeckému scénáři.

| Jsem přesvědčen o tom, že dříve či později bude muset dojít ke zvýšení daní

Dobrá, začneme tedy systémem penzí. Kdy nás čeká onen náraz do zdi, pokud se nic nezmění?

Už v loňském roce jsme zpracovávali zprávu o dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí a v ní jsme odhadli, že někdy na přelomu 50. a 60. let budou schodky pouze důchodového systému dosahovat asi čtyř procent HDP, což v dnešních cenách znamená přibližně až 280 miliard korun ročně.

Jen na důchody bez ohledu na další výdaje státu?

Ano. Když to zjednoduším, tak celý letošní rozpočtový schodek by za 30 let odpovídal jen schodku důchodového systému. Pokud s tím nic neuděláme, stát si bude muset půjčovat stále více. Nejdříve narazí na takzvanou dluhovou brzdu, a pokud by ani to neřešil, mířil by k bankrotu.

Aktuální čas 0:00

/

Duration 0:05

Pořád se díváte?

Zpět

Jak si máme takový státní bankrot představit? Řecko má dnes dluh téměř 189 procent HDP, a je tak nejzadluženějším státem EU, přesto stále funguje. Jako laik vidím, že lidé tam normálně žijí, chodí do práce, jezdí se tam na dovolenou...

Řecko ale v podstatě zbankrotovalo. Mělo daleko vyšší dluh a hlavně se dostalo do fáze, kdy už jim na finančním trhu nechtěl nikdo půjčit, protože věřitelé nevěřili, že vláda bude schopná dluhy splácet, a proto přišly mechanismy z EU. Ta řekla, že peníze půjčí, ale země musí provést reformy. A prakticky za stejných podmínek Řecku půjčoval i Mezinárodní měnový fond. Řekům se to nakonec podařilo, ovšem jen díky nepředstavitelně bolestivým úsporným opatřením. Během tří let dostali své veřejné rozpočty ze schodku kolem 13 procent HDP, čili zhruba třikrát vyššího, než my máme nyní, do přebytku 0,2 procenta HDP. Pro představu, kdybychom to samé udělali my, znamenalo by to během tří let najít úspory ve výši přes 900 miliard korun. To je asi třináctinásobek toho, co chce pro příští rok ušetřit česká vláda. Představte si, kdybychom museli konsolidovat tak jako před lety Řekové. V českých ulicích by hořela auta.

Národní rozpočtová rada je nezávislá fiskální instituce, která vznikla v roce 2018 na základě zákona. Její stanoviska nejsou sice pro vládu závazná, ale rada si za dobu své existence vybudovala respekt, a kabinet tak bere názory a doporučení jejích členů v potaz. Rada vydává především stanoviska k veřejným rozpočtům a reaguje na návrhy, které mají na veřejné rozpočty vliv. Předsedou rady je

ekonom a bývalý viceguvernér ČNB Mojmír Hampl a členy dále vysokoškolský pedagog Jan Pavel a ekonomický expert a bývalý novinář Petr Musil.

Kdy bychom se tedy dostali do stavu jako Řecko?

Jak jsem řekl, pokud by se nic nestalo a nezměnilo, hranici veřejného dluhu ve výši 200 procent HDP bychom překročili asi v polovině 50. let. Takže dejme tomu za 30 let bychom na tom byli jako Řekové.

Cílem tzv. konsolidace veřejných financí, o které se hovoří, je tedy smazat schodek na nulu?

Cílem je hlavně úplně vynulovat tzv. strukturální schodek, což je část schodku, která není závislá na vývoji ekonomiky. Převeďu to na rodinný rozpočet. Nějakou dobu rodina v mínusu být může, někdo onemocní, takže na čas vypadne část příjmů, nebo se rozbije pračka, vznikne mimořádný výdaj a podobně. V tomto mínusu může být rodina třeba v rámci několikaměsíčního nebo ročního rozpočtu, kdy nenadálé události pokrývá z úspor. Jenže problém toho strukturálního deficitu je takový, že i když se vám daří dobře, máte práci atd., tak váš každodenní životní standard je tak vysoký, že peníze, které vyděláte, vám stejně nestačí a musíte si půjčovat. To je dlouhodobě špatně. Takže cílem je, aby se tento strukturální schodek, který je někde kolem 220 miliard, vynuloval. Jde o to, aby státní rozpočet byl v dobrých časech schopen generovat přebytky a ve špatných schodky, které pokrývá z těch dříve vytvořených přebytků.

Je reálné, aby se to podařilo?

Je to reálné. Strukturální schodek vznikl zaprvé kvůli tomu, že se od roku 2021 změnilo zdanění a došlo ke zrušení superhrubé mzdy. Zadruhé je to postupné nabalení výdajů za covid nebo kvůli inflaci. Jedna možnost je vrátit se ke zdanění před rokem 2021.

| Říkejme třicátníkům, že nebude na jejich důchody, a vyzývejme je k tomu, ať si spoří

To znamená vrátit zpět superhrubou mzdu?

Nemusí to být nutně v této úpravě, můžeme třeba jen zvýšit stávající zdanění hrubé mzdy z 15 na 19 procent. Další možnost je snižovat

tempo, jakým rostou výdaje, což je třeba i snížení té valorizace důchodů. Pak třeba říct zaměstnancům ve veřejném sektoru, že jim dva, tři roky porostou platy pomaleji, než byli dosud zvyklí. Rozpočtové příjmy mezitím porostou a jakoby doběhnou výdaje, které na ně v „počkají“.

Dá se říct, na jak dlouho by se tedy lidé měli uskromnit a jak dlouho by měli být trpěliví?

Myslím, že tři roky je docela střízlivý odhad ve chvíli, kdy se zbrzdí výdaje, a vrátíme se ke zdanění z období před rokem 2021. Následně by se rozpočet měl nastavit tak, že výdaje budou stejně vysoké jako příjmy, respektive růst výdajů nebude předbíhat růst příjmů. Úplně nejlepší by samozřejmě bylo, kdyby se podařilo výdaje třeba na tři roky úplně zmrazit, ale to je samozřejmě politicky strašně těžko průchozí, protože nikdo nechce být ten zlý. Navíc některé výdaje, třeba za energie nebo pronájem, zmrazit nemůžete.

Pojďme, prosím, detailně k druhému problému, tedy důchodům. I tady se hovoří o nárazu do zdi. Co by stalo, kdyby se stávající systém neupravil?

Jak už jsem říkal, důchodový systém by se dostával do jen těžko ufinancovatelných schodků. Budeme-li předpokládat, že stát svému závazku vyplácet důchody dostojí, musel by drasticky osekávat jiné výdaje. Nejvíce by ušetřil na zdravotnictví nebo školství. Nebo by nastala druhá varianta, že si budeme čím dál víc půjčovat, ale to má své limity. Viz příklad s Řeckem.

Důležité je ale také říct, jaký vzkaz naší soustavnou neochotou upravit důchodový systém vysíláme generaci dnešních třicátníků a mladší, o jejichž peníze tu jde především. Pokud bychom s tím nic nedělali, tak jim říkáme: „Plaťte důchody současným důchodcům, zároveň jste to vy a vaše děti, kdo budou splácet peníze, které my si teď musíme na důchody půjčit, a zatřetí nepočítejte s důstojným státním důchodem a koukejte si na svůj důchod spořit.“ A k tomu všemu jim říkáme i to, že budou po zbytek života platit vyšší daně.

Na nějaký důchod bude. Pokud by nebyly důchody vůbec, tak by stát ztratil smysl své existence

Bude vůbec tato generace nějaký důchod mít? Kdyby si nespořili, dá se vůbec garantovat, že nějaký státní důchod dostanou?

Nějaký důchod mít budou. Otázkou je, jak vysoký. Přijde mi střízlivý odhad Vladimíra Bezděka (*ekonom a člen NERV, pozn. red.*), který říká, že důchodový systém míří k něčemu jako je rovná penze. To znamená, že důchody budou stejné pro všechny. On odhaduje, že za 35 let se můžeme dostat ke 30 nebo 35 procentům průměrné mzdy, což je v dnešních cenách cca 12 až 14 tisíc korun.

Takže princip zásluhovosti by přestal fungovat?

Ten by se logicky začal stírat. A pokud dnes víme, že se to do takto špatné situace blíží, tak by to měl stát nahlas říkat a opakovat to generaci dnešních třicátníků. Říkejme jim, že nebude na jejich důchody, a vyzývejme je k tomu, ať si spoří.

Takže na důchody nebude?

Na nějaký důchod bude. Pokud by nebyly důchody vůbec, tak do jisté míry stát ztratil smysl své existence. Není možné nechat padnout na dlažbu takhle velkou skupinu lidí.

Revoluční důchodová reforma nebude, nemáme na ni peníze

Pojďme ještě shrnout, jaká jsou tedy řešení, abychom se do takové situace nedostali.

S největší pravděpodobností to bude kombinace více opatření. Jak zvýšení věku odchodu do důchodu, tak snížení náhradového poměru mezi průměrným důchodem a průměrnou mzdou, tak zřejmě i zvýšení odvodů na důchodové pojištění, což si řekněme, že je vlastně zvýšení daňového zatížení práce. To už je dnes u nás poměrně vysoké, ale zdá se, že je to nevyhnutelná věc. A ještě se navíc často hovoří o tom, že se do systému budou muset dosypat peníze z jiných daní. To už se do jisté míry děje, protože důchodový účet je v mínusu a není od státního rozpočtu oddělen.

Vše, o čem se bavíme, budou zřejmě parametry nové důchodové reformy, kterou má vláda představit veřejnosti v dubnu. Často se ale také hovoří o tom, že o žádnou reformu v pravém slova smyslu nepůjde. Máme tedy čekat nějakou revoluci?

To, čemu říkáme důchodová reforma v pravém slova smyslu, jako bylo třeba zavedení druhého pilíře – tedy povinné spoření na důchod – za vlády Petra Nečase, už nebude. Ten okamžik jsme prováhali. Osobně bych dokonce řekl, že za vlády Petra Nečase byla poslední příležitost, kdy se to mohlo zavést a zavedlo, ale následující vláda ČSSD, hnutí ANO a KDU-ČSL to bohužel bez náhrady zrušila a nic nového nezavedla. Od té doby uplynulo už téměř deset let a neudělalo se nic. Čili jsme to prováhali a na to, abychom mohli uskutečnit takto velkou reformu, už zkrátka nemáme peníze.

Proč už je pozdě?

Protože druhý pilíř říkal mladé generaci, aby si spořila na důchod, a zároveň jí dával úlevu z průběžného systému. To ale předpokládá, že má stát jiné peníze, které do průběžného systému nalije za ty, kteří ze systému vystoupí. Ty peníze ale už teď nemáme. Na důchodovou reformu byly často odpovědi, že se to zafinancuje třeba z dividend ČEZ. A jak to dopadlo? To je nesmysl.

Takže co nás čeká?

Čekají nás pouze úpravy toho stávajícího systému.

Toho současného špatného systému?

Ano, ale se snahou systém zlepšit, aby byl dlouhodobě udržitelný a byl tu i pro budoucí generace. Půjde právě o změny, o kterých jsme se již bavili – zvýšení věku odchodu do důchodu, zvýšení důchodového pojištění, a to třeba i pro živnostníky plus zvýšení nějakých daní. Ale ta nejpodstatnější věc je motivovat lidi, aby si spořili do třetího pilíře. Jako Národní rozpočtová rada ještě hodně řešíme podmínky výplat důchodů. Podle nás by bylo dobré, aby si lidi nevybírali naspořenou částku jednorázově, ale aby si nechávali vyplácet tzv. anuitu, tedy pravidelnou měsíční rentu.

Aby to tedy fungovalo jako ten státní důchod?

Ano. Řekněme, že budou dostávat těch třeba 30 procent průměrné mzdy, tedy současných 12–14 tisíc korun od státu, a pokud by se chtěli dostat na 20 tisíc podle dnešních cen, tak by si zbylých šest nechali vyplácet právě z naspořených peněz.

Kolik by si tedy měli dnešní třicátníci spořit, aby to zvládli?

Měly by to určitě být tisíce korun měsíčně, spořit pár stovek vlastně nic moc neřeší.

| Než aby babičky a dědečkové kupovali vnoučatům zbytečnosti, ať jim raději spoří

Takže minimální měsíční částka 300 nebo 500, při které dostanou lidi státní podporu 90 nebo 130 korun, je málo?

Jednoznačně. Byť chápu, že si mladá generace bude myslet, že jsem se zbláznil, protože když jste mladá, potřebujete peníze na bydlení, chcete založit rodinu, což také něco stojí, a rozhodně nemyslíte na to, že za 30 nebo 40 let půjdete do penze... Rozumím tomu, že je to šílené, ale jiná možnost prostě není.

Vím, že dnes třeba právě ty nižší částky spoří prarodiče svým vnoučatům. Je to rozumná cesta?

Pokud opravdu babičky a dědečkové chtějí udělat něco pro svá vnoučata nebo pro svoje děti, kterým tím logicky ulevují, tak mi to přijde jako velmi zodpovědné. Než aby jim kupovali nějaké zbytečnosti, ať jim raději spoří. Tohle bych určitě doporučoval.

| U platů politiků se bavíme možná o desítkách milionů, což je z hlediska veřejných rozpočtů skutečně zanedbatelná částka

Možná výzva pro seniory, kteří dostanou těch 760 korun navíc díky valorizaci, aby je dali svým vnoučatům?

Jasně, klidně. Jsem si vědom toho, že to nemusí být příliš populární názor, ale bylo by to rozumné.

Měli by být senioři obecně v této situaci více chápaví a solidární?

Domnívám se, že ano. Přeci jen jsou jedinou skupinou v této zemi, na

kteřou z hlediska jejich rodinného rozpočtu nedolehla ani covidová krize a už vůbec ne inflace, která je dnes nejvyšší za posledních 30 let. Zatímco loni průměrná mzda v ekonomice reálně klesla asi o 7,5 procenta a letos bude klesat zřejmě také asi o 3 procenta, tak kupní síla důchodů naopak mírně rostla.

Petr Musil byl i hostem pořadu Co na to vaše peněženka:

Aktuální čas 0:00

/

Duration 23:46

Načteno: 0.56%

Co na to vaše peněženka (309)

1 / 1

Pořad se díváte?

Zpět

A není vlastně správně, že se průměrný důchod dostává ke 20 tisícům korun? Nenapравujeme tím ten historický dluh, který vůči seniorům stát má?

To je těžké říct. Je to zaprvé politické rozhodnutí, jestli budeme mít důchody na 40 nebo 50 či 60 procentech hrubé mzdy. A zadruhé je to otázka našich možností a ukazuje se, že zatímco při 40 procentech byl systém v tuto chvíli jakž takž udržitelný, tak to, co se děje teď, přibližuje problém čím dál tím více do současnosti.

K tématu

Ekonomika

Když chceme po seniorech, aby byli chápaví, je správné, že letos skončilo zmrazení platů ústavních činitelů, kterým tak platy narostly o tisíce? Neměli politici začít u sebe a

nechat platy třeba ještě letos zmrazené?

Z hlediska symboliky takového kroku by to bylo pochopitelné, ale reálně to nejsou peníze, které by zachránily veřejné rozpočty.

To si pak ale můžeme říkat u každé drobnosti, kde se bude šetřit, ne?

Pokud se bavíme o miliardách, má smysl se o tom dohadovat. U platů politiků se bavíme možná o desítkách milionů, což je z hlediska veřejných rozpočtů skutečně zanedbatelná částka.

Pojďme závěrem zmínit některé návrhy, které se ve veřejném prostoru objevují a měly by buď znamenat vyšší příjmy, nebo nižší výdaje: Zvýšení odvodů pro OSVČ. Je to i podle vás správná cesta?

Diskutovali jsme o tom a došli jsme k závěru, že odvody u OSVČ jsou v porovnání s tím, co platí zaměstnanci, opravdu extrémně nízké. Nebyl by to v zásadě problém, kdyby OSVČ byly opravdu srozuměny s tím, že jim stát bude dávat nízký důchod. Ale je tu riziko, že ty OSVČ, které odvádějí minimální zálohy a je jich asi 60 procent, budou mít malý důchod, který jim nevystačí na živobytí, a potom budou žádat o další sociální dávky. A to nám přijde nefér vůči zaměstnancům, kterým je to nekompromisně strženo z toho, co si vydělají.

Jak to tedy vyřešit?

Určitě nechceme, aby se to zvýšilo na úroveň 1 : 1, tedy aby OSVČ platily stejné odvody jako zaměstnanci, ale o něco zvýšit by se to asi mělo.

K tématu

Domáci

Odchod do penze? Dnešní čtyřicátníci v 67, mladší lidé o rok později, vyplývá z dokumentů

O kolik, aby byl systém spravedlivý?

Pokud bychom řešili pouze spravedlnost, tak by to mělo být 1 : 1, ale to je samozřejmě nesmysl, protože tím bychom úplně zabili živnostenské podnikání. O kolik přesně, vám neřeknu. Těžko to lze objektivně určit či spočítat, je to výsostně politické rozhodnutí.

Zrušení státních svátků. Pomůže to?

Když zrušíme každý rok dva, tak za pár let nemáme co rušit a pomohli jsme si jen na chvíli. Není to systémové řešení, obzvláště když slyším, že by se z těch peněz měla financovat právě valorizace důchodů.

Prodej státního majetku?

To může pomoci zase jen krátkodobě. Z hlediska toho, jak velkému problému čelíme a čelit budeme, jsou to drobné. Jakýkoliv prodej čehokoliv znamená jednorázový příjem.

Zvýšení daně z nemovitosti, což by mělo být několik miliard korun.

Přinese to sice nějaké miliardy, ale tyto peníze jdou do rozpočtů obcí a měst. A pokud bychom skutečně chtěli, aby peníze šly do státního rozpočtu, muselo by se změnit rozpočtové určení daní například tak, aby polovina dodatečného výnosu šla obcím a polovina státu. To bychom jako Národní rozpočtová rada podporovali. I tak je to ale jen pár miliard. Neříkám, že bychom nad tím měli mávnout rukou, ale chci říct, že to stejně není dostatečné a samo o sobě to problém našich veřejných financí nevyřeší.

Které kroky mohou tedy situaci vyřešit?

Jak už jsem říkal, zásadní řešení může přinést, kdybychom se nějakým způsobem vrátili ke zdanění na úroveň před rokem 2021.

Takže jednoznačně vyšší daně?

Jsem osobně přesvědčen o tom, že k tomu dříve či později bude muset dojít.